ISSN 2559-3390 RTS III-IV, 2019-2020

Discurs și putere în timpul foametei în masă din Moldova sovietică, 1946-47

Igor Cașu
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău
igorcasu@gmail.com

Pentru a cita acest articol: Cașu, I., 2019-2020, „Discurs și putere în timpul foametei în masă din Moldova sovietică, 1946-47". *Romanian Studies Today.* III-IV, p. 15-22.

Discurs și putere în timpul foametei în masă din Moldova sovietică, 1946-47 (Abstract)

The article analyses the Communist discourse strategies in Soviet Moldavia during the mass famine in the immediate postwar years. Based on recent archival findings from several post-Soviet archives as well as Western historiography, the article focuses on why it was so important for the Soviet regime to control language during mass famines. Controlling language was an intrisic part of controlling reality, designing scape-goats, and protecting the power from popular blame and wrath.

Keywords: famine, Soviet Moldavia, Stalin, drought, cannibalism, criminality, kulaks, class enemy, language under communism.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

În istoria sovietică au existat trei mari foamete în masă pe timp de pace. Sociologul rus Pitirim Sorokin, care însuși a cunoscut foametea fiind prizonier al CEKA în timpul războiului civil, a fost printre primii care a evidențiat specificul regimului bolșevic prin prisma distribuirii hranei pe principiul de clasă[1]. Acest lucru s-a observat mai ales după Marea Cotitură care a urmat anului 1929 când, după cum a subliniat istoricul ruso-american Elena Osokina, principiul „numai cine lucrează mănâncă" a fost înlocuit cu „numai cine lucrează pentru industrializare mănâncă"[2]. Mai mult, istoricul economic britanic Michael Ellman a apreciat că foametea în masă din URSS din anii 1932-33 a fost utilizată de către puterea sovietică împotriva țărănimii recalcitrante ca un substitut mai ieftin și mai eficient în raport cu deportările operate în anii precedenți[3]. Fie că suntem sau nu de acord cu aceste afirmații care pot părea exagerate, un lucru este sigur: la începutul decadei a treia a secolului trecut regimul sovietic a utilizat foametea ca represiune în masă împotriva țăranilor care opuneau rezistență procesului de colectivizare al agriculturii, element central al sovietizării spațiului rural[4]. Circa 70 la sută din cele 5 milioane de victime ale foametei sovietice din 1932-1933 sunt ucraineni, ceea ce a fost consacrat în istoriografie ca Holodomor, genocid prin înfometare a ucrainenilor. Mortalitatea excesivă în același timp în RASS Moldovenească, din stânga Nistrului, parte a Ucrainei în interbelic a constituit cca. 40 de mii, adică 7-8 la sută din populația totală a republicii autonome[5].

La rândul său, foametea sovietică din 1946-47 a fost determinată de mai mulți factori, inclusiv obiectivi. Printre acestea din urmă este seceta din vara anului 1946, precedată de un an cu precipitații reduse, dar care nu a compromis decât parțial recolta de cereale și alte produse de bază. În vara anului 1946 au fost compromise însă de la 40-50 la sută până la 80-90 la sută din terenurile de cereale în zonele considerate grânarul URSS, anume Ucraina centrală și de sud, regiunea

---

1 Pitirim Sorokin, *Golod kak faktor. Vliyanie goloda na povedenie lyudei, sotsial'noi organizatsii i obshchestvennoi zhizni* [Factorul foamete. Impactul foametei asupra comportamentului uman, a organizării sociale și a vieții sociale], Moscova, Academiia, 2003.

2 Elena Osokina, *Za fasadom stalinskogo izobiliia* [Falsa prosperitate stalinistă], Moscova, ROSSPEN, 2008, pp. 123-124.

3 Michael Ellman, „Stalin and the Soviet Famine of 1932-1933 Revisited", în *Europe-Asia Studies*, vol. 59, no. 4, June 2007, pp. 662, 666, 667.

4 Cea mai bună carte din punct de vedere empiric despre foametea sovietică din 1932-1933 este cea scrisă de Robert W. Davies, Stephen G. Wheatcroft, *The Years of Hunger. Soviet Agriculture, 1931-1933*, Basingtoke, Palgrave Macmillan, 2004; a se vedea și Anne Applebaum, *Red Famine. Stalin's War on Ukraine*, New York, Doubleday, 2017, precum și Stephen Kotkin, *Stalin, vol. II: Waiting for Hitler, 1929-1941*, New York, Penguin, 2018, pp. 127-130.

5 Igor Cașu, *Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924-1956*, Chișinău, Cartier, 2014, pp. 58-74.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

Volga a Rusiei, Krasnodarul, Siberia de vest și, mai nou, Basarabia[6]. Multe gospodării colective și individuale duceau lipsă de echipament agricol adecvat și animalele de tracțiune au fost sacrificate în masă din nevoia de a suplini penuria de produse alimentare atunci când bolile contagioase nu făcuseră deja ravagii ce reduseseră simțitor șeptelul. Foametea însă putea fi evitată sau, cel puțin, numărul victimelor putea fi redus la minimum dacă deciziile luate de Biroul Politic de la Moscova și personal de Stalin ar fi dat prioritate salvării vieților omenești. Din contră, și în contrast cu foametea din 1921-22, dar la fel ca în 1932-33, existența foametei din 1946-1947 a fost negată până când era deja prea târziu pentru a evita moartea a cel puțin un milion de persoane, o estimare minimală, bine documentată, operată de M. Ellman pe baza cercetării documentelor publicate, dar și a unora inedite. Mai mult, responsabilitatea personală a lui Stalin în agravarea foametei este un fapt istoric stabilit nu prin deducție pornind de la rolul îndeobște cunoscut pe care liderul îl joacă într-un regim totalitar, ci în baza unor decizii concrete. Astfel, la 19 și 27 septembrie 1946, când existau deja probe concludente că foametea este în toi și este resimțită mai ales, deși nu exclusiv, în zonele rurale, Ministrul Aprovizionărilor de Stat al URSS Dvinskii îi trimite un memoriu lui Stalin în care îi cere reducerea drastică a consumului de cereale. Drept urmare, Biroul Politic al CC și Consiliul Miniștrilor URSS, la inițiativa expresă a lui Stalin, adoptă în regim de urgență o decizie potrivit căreia 23 milioane de persoane din spațiul rural și 3,5 milioane din cel urban au fost private de rațiile alimentare[7]. În condițiile în care seceta din 1946 a fost una din cele mai dezastruoase din istoria primei jumătăți a secolului al XX-lea, excluderea a 26,5 de milioane de cetățeni sovietici din sistemul de aprovizionare de stat a afectat îndeosebi populația rurală. Drept urmare, mortalitatea excesivă, adică cea datorată exclusiv penuriei de produse alimentare, în special în spațiul rural, a constituit 300 de mii în Ucraina (1 % din populație), 500 de mii în Federația Rusă (0,6 % din populație) și 120 de mii în RSS Moldovenească (4,5 – 5 % din populație)[8]. Prin comparație cu foametea din 1932-1933, foametea sovietică din 1946-1947 nu a

[6] Veniamin Zima, *Golod v SSSR 1946-1947 godov. Proiskhozhdenie i posledstviia* [Foametea în URSS în anii 1946-1947. Cauzele și urmările ei], Moscova, Institutul de Istorie, 1996, pp. 12-18.

[7] Nicolas Ganson, *The Soviet Famine of 1946-1947 in Global and Historical Perspective*, New York, Palgrave Macmillan, 2009, p. 32; Yoram Gorlizki, Oleg Khlevniuk, *Cold Peace. Stalin and the Soviet Ruling Circle, 1945-1953*, Oxford, Oxford University Press, 2004, pp. 24-25; Sheila Fitzpatrick, *On Stalin's Team. The Years of Living Dangerously in Soviet Politics*, Princeton and Oxford, Princeton University Press, 2015, pp. 171, 183.

[8] Michael Ellman, "The 1947 Soviet Famine and the Entitlement Approach to Famines", în *Cambridge Journal of Economics*, 24, 2000, pp. 603, 612-613.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

fost legată de colectivizare, întrucât acest proces fusese înfăptuit în anii 1930 în majoritatea teritoriilor afectate. Cu toate acestea, foametea are legătură cu percepția puterii și a lui Stalin personal față de țărani, fie și colectivizați deja, dat fiind impactul celui de-al Doilea Război Mondial asupra regimului de proprietate în zona considerată grânar al URSS și care s-a aflat sub ocupație nazistă. Or, deși germanii, dar și românii în Transnistria, au preferat să mențină gospodăriile colective în timpul războiului, loturile individuale ale țăranilor au sporit în detrimentul celor de stat sau cooperatiste. Pentru regimul sovietic, consolidarea gospodăriilor individuale ale țăranilor era percepută ca un pericol politic, o deviere ideologică cu consecințe profunde pentru controlul social al lumii satelor. Această temere a fost valabilă nu numai pentru perioada imediat postbelică, ci a fost o constantă preocupare a regimului comunist sovietic, indiferent de profilul liderului, Stalin, Hrușciov sau Brejnev. Mai mult, regimul stalinist postbelic era deranjat de sistemul relațiilor de piață restabilit parțial în timpul războiului, ca urmare a politicii germane în zonele de ocupație, dar și prin conivența regimului comunist însuși, inclusiv prin reanimarea pe larg a pieței colhoznice care au fost tolerate și încurajate pe timpul ostilităților în teritoriile sovietice neocupate de inamic[9]. Foametea sovietică postbelică poate fi înțeleasă, de aceea, nu doar în termeni economici, de campanie pentru asigurarea unei rezerve strategice de grâne pe fondul secetei, în contextul înrăutățirii relațiilor cu americanii la începutul Războiului Rece și al temerii izbucnirii unui conflict cu Vestul[10]. În plan mai larg, factorul extern a fost invocat mai de fiecare dată ca justificare pentru adoptarea represiunilor în masă în URSS, dar dinamica represiunilor are și o logică intrinsecă regimului, legată de ingineria socială a proiectul comunist însuși. În fapt, așa cum a demonstrat recent David Shearer[11], represiunea împotriva dușmanilor interni era intim legată de combatarea pericolului extern și viceversa.

Foametea din RSSM poate fi înțeleasă mai lesne dacă e circumscrisă acestui context unional, dar și global. Astfel, este important să analizăm practicile discursive ale puterii în timpul foametei, dat fiind că discursul în regimurile totalitare și autoritare are menirea de a manipula, ascunde realitatea, inventa țapi ispășitori, într-un cuvânt: a exculpa puterea, care e sacră, deci nu poate fi criticată nici într-un fel. Sau, mai exact, puterea poate fi criticată, dar ținta nemulțumirii nu pot fi notabilități de prim rang, care se confundă cu regimul comunist sovietic, de exemplu miniștri, secretari ai Comitetului Central, șefi de agenții și departamente din capitalele republicilor unionale sau ai Centrului de la Moscova. În schimb, cei care reprezintă autoritatea în teritoriu, raion, sat, cătun, adică cei care

[9] V. P. Popov, *Rossiiskaia derevnya posle voiny, 1945-1953*, Moscova, Prometei, 1993.
[10] Nicolas Ganson, *The Soviet Famine*, pp. 137-148.
[11] David R. Shearer, *Policing Stalin's Socialism. Repression and social order in the Soviet Union, 1924-1953*, New Haven and London, Yale University Press, 2009.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

implementează politicile centrului, ale statului-partid, pot fi și chiar trebuie criticați și deferiți justiției[12].

În timpul foametei din Moldova sovietică din 1946-47 unele cuvinte sau expresii erau strict interzise nu numai în spațiul public, dar și în ședințele închise ale partidului sau autorităților de stat, centrale sau locale. În primul rând, este interzis însuși cuvântul care exprimă cel mai direct cu putinţă condiția disperată a ființei umane sortită să piară din cauza lipsei hranei: „foametea". Interzicerea folosirii cuvântului care desemnează fenomenul, devenit unul în masă, are menirea de a nega existența unei realități mai mult decât neplăcute pentru partidul-stat, chiar mai mult decât în 1932-33. Atunci, Stalin, informat de amploarea foametei din Ucraina și Caucazul de nord, mai ales, găsește o explicație uluitoare, exprimată în privat: aceea că înșiși țăranii ucraineni sunt vinovați de situație, se auto-înfometează și își sacrifică viața de bună voie într-un gest disperat, dar calculat, țintind defăimarea puterii sovietice și autorității Secretarului General[13]. După 1945 însă, Stalin nu mai recurge la această raționalizare: s-a schimbat contextul, statul sovietic este consolidat ca niciodată, și-a extins imperiul său în Europa centrală și de est, a ocupat o treime din Germania, cel mai redutabil inamic occidental. Foametea nu poate fi recunoscută acum, în 1946-47, și din alt motiv: în timpul războiului, naziștii au aplicat pe larg înfometarea populației ca mijloc de exterminare. Așa cum a documentat mai recent istoricul britanic Lizzie Collingham într-o lucrare absolut excepțională ca documentare și cuprindere, nemții au adoptat în 1942 un plan de exterminare a populației sovietice prin înfometare, elaborat de ministrul german al aprovizionării Herbert Backe[14]. De aceea, după război, apare un alt motiv pentru a nu recunoaște existența foametei: se confundă cu politicile genocidare ale regimul nazist pentru a distruge milioane de oameni sovietici. Prin urmare, admiterea existenței foametei era susceptibilă cu recunoașterea echivalenței morale a celor două regimuri totalitare, idee combătută și astăzi de apologeții comunismului atunci când, spre exemplu un Alain Besançon, Timothy Snyder, Vladimir Tismăneanu sau Jörg Baberowski, pentru a nu-i numi decât pe câțiva, încearcă să dezbată această chestiune, chiar dacă nu neapărat în cheia punerii semnului de egalitate între aceste regimuri[15].

---

[12] Despre campaniile împotriva corupției în perioada stalinismului târziu, a se vedea James Heinz, *The Art of Bribe. Corruption under Stalin, 1943-1953*, New Haven and London, Yale University Press, 2016.

[13] Timothy Snyder, *Bloodlands. Europe between Hitler and Stalin*, New York, Basic Books, 2010, pp. 37-41.

[14] Lizzie Collingham, *Taste of War. Second World War and Battle for Food*, New York, Penguin Books, 2011, pp. 190-199.

[15] Alain Besançon, *Nenorocirea secolului. Despre Comunism, nazism și unicitatea "Șoah"-ului*, București, Humanitas, 2015; Timothy Snyder, *Bloodlands*; Vladimir Tismăneanu, *Diavolul în istorie. Comunism, fascism și câteva lecții ale secolului al*

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

Catastrofa umanitară nu putea fi negată însă, oricine putea să vadă cu ochiul liber cum în sate și orășele, dar și în megapolisuri precum Moscova, Leningrad, Kiev sau Odessa, milioane de oameni umblau în căutarea hranei, iar alții mureau direct pe stradă. Pentru a numi acest fenomen, puterea folosește următorul registru discursiv: „probleme cu aprovizionarea", „criză alimentară", iar cei care mor nu mor de foamete, ci de o anummită boală, numită *distrofie*. Aceasta din urmă este definită foarte clar: slăbirea organismului determinată de lipsa nutrienților de bază, proteine, hidrocarburi și vitamine[16]. Dar rămâne totuși boală, care trebuie tratată. Folosirea unui eufemism pentru foamete, cel de *distrofie*, îndepărtează responsabilitatea factorului politic în înlăturarea acestui fenomen și îl releghează unui domeniu practic, cel al medicinei.

Criminalitatea, ca și în timpul altor fenomene ale foametei din istorie, crește vertiginos. În rapoartele oficiale, de exemplu cele trimise de Fiodor Tutușkin, ministrul de interne al RSSM, primului secretar al CC al PC(b) al Moldovei N. Coval, se trage alarma în această privință, dar se specifică expres că majoritatea absolută a delincvenților nu au avut anterior dosar penal sau administrativ, deci nu sunt recidiviști, ci oameni, bărbați și femei, care recurg la gesturi disperate pentru prima dată, scopul acestora fiind supraviețuirea: furturi din avutul cetățenilor, al statului, sau chiar omoruri pentru a pune mâna pe ceva de-ale gurii[17]. În categoria noilor criminali sunt incluși și cei care comit fapte de necrofagie sau antropofagie.

„Antropofagia", la rândul său, este un alt cuvânt interzis. Îl găsim doar în documentele oficiale, strict secrete. Nici chiar membrii de vârf ai partidului nu trebuiau să cunoască frecvența acestor cazuri. Se admitea că ele există, dar se accentua faptul că nu sunt decât cazuri izolate, după logica binecunoscută a lui Stalin însuși. De aceea, până în 2010, știam din arhiva partidului de existența a cca. 40 de cazuri de canibalism. Deschiderea arhivei ministerului de interne în 2010 ne-a permis însă să identificăm mult mai multe cazuri, peste 150 în total. Majoritatea au fost înregistrate în sudul și centrul republicii, afectate de o secetă aspră, în timp ce sunt foarte puține în nord și doar un caz în partea stângă a Nistrului, sovietizat în interbelic și colectivizat în totalitate, prin comparație cu partea basarabeană[18].

XX-lea, București, Humanitas, 2013; sau Jörg Baberowski, *Scorched Earth. Stalin's Reign of Terror*, New Haven and London, Yale University Press, 2016.

[16] Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova, fosta arhivă a Comitetului Central al Partidului Comunist al Moldovei (AOSPRM), Fond 51, inventar 5, dosar 123, fasciculele 50-55.

[17] Arhiva Ministerului de Interne al Republicii Moldova, fostul MAI/MVD al RSSM (AMAIRM-MVD), Fond 16, inventar 1, dosar 39, fasciculele 324-27.

[18] A se vedea Igor Cașu, "The Great Famine in Soviet Moldavia, 1946-47. Why it was more lethal than elsewhere in USSR and Europe?" (în curs de publicare într-o revistă occidentală).

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

„Seceta" este un alt cuvânt interzis în presa vremii, mai ales în 1946. De ce? Pentru că autoritățile sovietice pur și simplu nu voiau să recunoască în mod public existența secetei. Explicația e că astfel țăranii ar fi putut invoca seceta ca justificare a refuzului de a onora colectele de grâne[19]. Evocarea secetei ar fi fost departe de a fi inocentă, deci era privită ca periculoasă pentru regim. Submina discursul oficial, acela conform căruia cei care refuzau să îndeplinească cotele erau culaci sau influențați de aceștia, prin urmare erau dușmani de moarte ai puterii sovietice, reminiscențe ale vechii societăți capitaliste.

„Culac" (sau „chiabur"), într-o regiune încă necolectivizată, aflată în prima fază a comunizării, precum Basarabia, este un termen uzat și abuzat în limbajul oficial al regimului sovietic în perioada imediat postbelică, mai ales în timpul foametei. Culacii sunt nu doar de vină că ascund rezerve de grâne și nu le predau organelor fiscale[20]. Chiar dacă ei achitaseră impozitele și cotele de mai multe ori, erau obligați să cedeze statului toate surplusurile, adică tot ce aveau. Nimeni nu putea accepta această soartă de bună voie, dar cei care nu o fac confirmă suspiciunea regimului că sunt dușmani care trebuie pedepsiți. Culacii nu doar sunt vinovați de foamete, sunt țapii ispășitori, ei își merită soarta, aceea de a fi lichidați ca clasă, inclusiv fizic. Un document pe care l-am găsit recent într-o arhivă de la Moscova, datat cu anul 1946, stipulează că sudul Basarabiei era locuit în mare parte de culaci, dat fiind că acea regiune fusese colonizată de Imperiul Țarist de-a lungul secolului al XIX-lea și coloniștii primiseră loturi de pământ mult peste cele ale țăranilor locali[21]. Se pare că mortalitatea excesivă în timpul foametei în zona de sud a Basarabiei, în raport cu nordul provinciei, este explicabilă, pe lângă factorul obiectiv, seceta, prin faptul că regimul a fost mai indiferent faţă de soarta acestei populații, fiind etichetată ca aparținând culacilor, dușmanului de clasă prin excelență[22].

În regimurile totalitare, autoritățile tind să controleze nu numai viața, dar și moartea individului, mai exact, pretind a decide când și cum trebuie să moară un individ sau altul. Sinuciderea, de exemplu, este proscrisă, ca în creștinism, dar din alte motive. Conform acestui discurs, partidul este suveranul absolut în chestiunile esențiale, precum viața sau moartea. Moartea însăși nu era ceva neapărat tragic. Mai gravă era trădarea de patrie. Iar încercarea de a pleca peste

---

19 Ion Țurcanu, *Foametea din Basarabia în anii 1946-1947*, Chișinău, Universitas, 1993, p. 24.

20 AOSPRM, F. 51, inv. 3, d. 48, ff. 98-99; A. Țăranu, Gh. Rusnac, I. Șișcanu, Mihai Gribincea et al., *Golod v Moldove (1946-1947). Sbornik dokumentov* [Foametea în Moldova. Colecție de documente], Chișinău, Știința, 1993, pp. 127-128.

21 RGASPI, Fond 573, inventar 1, dosar 5.

22 A se vedea mai mult în: Oleg Bercu, *Evoluția social-politică a populației găgăuze, de la mijlocul secolului al XIX-lea și până la sfârșitului secolului al XX-lea*, Galați, Muzeul de Istorie, 2016; Constantin Curdoglo, *Golod v Gagauzii* [Foametea în Găgăuzia], 1946-1947, Comrat-Chișinău, Editura Tipografiei Centrale, 2010.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)

hotare în mod ilegal, inclusiv pe timp de foamete, sau mai ales acum, este pasibilă de a fi asimilată cu trădarea de patrie și, prin extensie, atrage pedeapsa cu moartea[23]. În această cheie trebuie înțeleasă și executarea celor care încearcă să treacă Prutul, din Basarabia în România. Mai puțin conta că aceia care recurgeau la acest gest disperat o făceau pentru a avea o șansă de a supraviețui: conta că aceștia erau dușmani odată ce deciseseră să treacă hotarul fără autorizație.

În concluzie, în regimurile totalitare, mai ales dar nu exclusiv în perioadele formative, represiunea, teroarea de stat nu sunt suficiente pentru a crea și controla realitatea. Este nevoie de controlul strâns al limbajului care trebuie folosit, ce cuvinte pot sau nu pot fi folosite, când și cu ce conotație. În timpul foametei, de pildă, foametea nu poate exista pentru că însăși recunoașterea acesteia echivalează cu delegitimarea regimului comunist sau, mai grav, după 1945, cu echivalarea politicilor naziste cu cele sovietice. Dar foametea există, este vizibilă, omniprezentă, palpabilă, și atunci se folosesc eufemisme precum *distrofie*. Nu există foamete, există distrofie, o boală care trebuie tratată, deci e sarcina în primul rând a medicilor, nu a factorului politic. Nici cauzele naturale, obiective ale foametei, precum seceta, nu trebuiau pronunțate în public, în presa vremii, pentru că țăranii ar fi avut o scuză pentru a nu achita impozitele și cotele. Criminalitatea există și este în creștere vertiginoasă sub foamete, dar cauzele acestui fenomen sunt explicabile, în discursul oficial, prin supraviețuirea reminiscențelor societății vechi, prin reactivarea „dușmanului de clasă".

Cu alte cuvinte, în regimurile ideocratice, după expresia lui Martin Malia, ideologia nu este doar un set de norme, interdicții și valori, o viziune asupra lumii, a trecutului, prezentului și viitorului, dar și o formă specifică de deformare a realității pentru a conveni statului-partid.

[23] Igor Cașu, *Dușmanul de clasă,* pp. 226-228; Arhiva Serviciului de Informații și Securitate a Republicii Moldova, fostul KGB al RSSM (ASISRM-KGB), Fond persoane represate, nr. dosar 018030.

BDD-A31625 © 2019-2020 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:28 UTC)